

Rejtő Jenő

Ezen egy éjszaka

Rejtő Jenő

Ezen egy éjszaka

Kiadó: Adamo Books Kft.

<http://adamobooks.com>

Felelős kiadó: ADAMO BOOKS KFT. ügyvezetője

Copyright © ADAMO BOOKS KFT.

Budapest, 2023

ISBN 978-963-453-804-2

Írta: Rejtő Jenő

Borítót készítette: Tordai Gábor

Korrektor és szerkesztő: Nemere Ilona

Tördelte: Markó Richárd

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben,
a nyomda alapításának 141. esztendejében, 2023-ban.

A Magyar Könyvkiadók és

Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató

www.gyomaikner.hu

Tartalom

Bevezetés egy előszóhoz	7
Előszó a bevezetéshez	11
Első fejezet	15
Második fejezet	50
Harmadik fejezet	67
Negyedik fejezet	106
Ötödik fejezet	122
Hatodik fejezet	150
Hetedik fejezet	157
Befejezés	237

Bevezetés egy előszóhoz

*Kabos Gyula emlékének ajánlom
mindenki figyelmébe*

Egy levél, mely kikézbcsíthetetlen, mivel a Címzett ismert helyre költözött:

Kedves Gyula bátyám!

Pillanatnyi tartózkodási helye hajdan földi ember közlése számára megközelíthetetlennek tűnt az idők végeztéig. Ám a technika mai állása már lehetővé teszi, hogy egy modern, korszerű, igazi elsővonalbeli sóhaj komplett díszkötésben azon nyomban megérkezzen a néhai Címzethez, aki ismert helyre elköltözött az élők sorából.

Bocsásson meg, Gyula bátyám, hogy jelentéktelenségem ír Magához, és egy kissé nekünk is Magáról.

Magáról!

Írjam le, hogy ki volt? Hogy kik voltak az ön asztalánál: rajongók és tisztelők? Valamennyien különbek nálam, jobb életűek és finomabb urak, kik több okkal és több joggal (mélységesebb szomorúsággal) küldhetnék drót nélküli búbanatukat oda, ahol most bizonyára Napóleont, Apponyit, Galileit, Marton doktort, Beöthyt, Móra Ferencet, esetleg magát Washingtont szórakoztatja, sőt bizonyára Márton Miskát sem nélkülözi, hiszen ő már e földön is valóságos angyal volt, bár ez nem tűnt fel senkinek, hátrányos külleme miatt.

Ha mégis éppen én emlékezem meg Magáról, annak oka nem a hivatottabbak és különbek szórakozottsága, nem indolencia, ami jobb híján

a szürkébbek közül késztetett egy kartársat, hogy méltassa Gyula bátyámat.

Semmi esetre sem.

Mindössze az írói etikáról van szó. Semmi egyébről.

Etika kérdése.

Ugyanis a művészpálya erkölcsi szokása kötelez, hogy megemlékezzem hajnali sétáinkról, mielőtt a „Villámtréfá”-t elkezdem.

Hajnali sétáink emléke dereng (borongva) a ceruzám alatt. Beszéltünk erről a témáról. Elmeséltem: ön egy-egy viccet mondott. Nem is mondta őket. Előadta. Halott szavak feltámadtak egy csücsörítésben, egy-egy lágy tónusú orrhangján keresztül, hogy mulatsággá fejlődjenek pillanatok alatt.

Mi volt az ok? Miből lesz a hajnali séta?

Budára készült, bal parti lakosnak, de mert a Margithíd átalakítása még folyamatban volt, hát várt. És hajnaltájt kísétált, hogy ellenőrizze a munkálatokat. Ahogy tréfásan mondta: fél, hogy éjszaka amerikáznak a híd kiszélesítésével.

Viszont az új lakáshoz a Margithídon előirányzott autóbuszjáratra feltétlenül szükség van. Hogy beköltözött-e az új lakásba, nem tudom.

Ügyünkre annyiban tartozik az eset, hogy hajnaltájt, ahogy ott ültem a kávéházban, egy kézirat fölött félig bóbiskolva, egyszer csak odajött azzal a furcsa, titokzatos, ravasz mosolyával, és azt mondta:

„Mi a fenét ül itt? Jöjjön sétálni. Maga mindig ír! Ezt még becsületszavamra nem láttam... Megnézzük a Margithidat.”

És mentünk.

Budáról sötét kontúrok felett mosóvászson-kék mennybolttá fakult az éjszaka, ibolyaszínű bárányfelhők vesztegeltek mozdulatlanul a Duna felett. Nyár volt. Por, kopácsolás, világítórudak alatt folyt a munka.

És ott, ahogy nekidőlt a híd korlátjának, vidám szeme megcsillant, ha „érezte” a viccet. Csak ennyi volt, de ez több volt, mint amikor más harsányan felkacag. Esetleg ezt mondta: „Jó”. Azután továbbfűzte, ha eszébe jutott valami. És a szeme csillogott a tört hajnali fényben, mint a harmatcsepp. Most is látom. És most mindig így áll majd előttem, csillogó szemével, a humornak ezzel az égi adományával, mennyei harmatjával.

Régen volt. Tovább szőtte, szövögette velem ezt a groteszk tündérmesét. Természetesen színpadra. Ez érdekelte. Ilyesmit szeretett volna játszani. Tragikomédiát.

Gyors, monoton orrhangon mondja: „Ide figyeljen... Bejön a kelenye-nagykereskedő, jó, mi? És azt mondja...” Látom, amint nevet, és hirtelen komor lesz, újra nevet, újra komor lesz, csücsörít. „Hehe... azt mondja (csücsörít és pislog), van szerencsém, Csali Baba. A nő nem szól. (Pislog, csücsörít, ijedten, gyorsan.) Angyal Baba... A nő megint nem szól... Mondom: Drágaságom, hol a negyven napló... mondok, hol a negyven napló... (rendes hangján). Hát ezt csak úgy nagyjából meg kellene írni Magának (széles mosoly, pislogás, egészen mély orrhang). De hol van ma egy írónak ideje írni? Mi? Ez jó... Hehe... Maguk nem tudnak írni. (Ugratni fog.) Mert gondolnak valamit, és akkor jön egy rendelés... Hehe... hehe... Írni azt kellene, amit maguk gondolnak. De hol van maguknak idejük gondolni valamit? Jön a Bedus, ad hatszázat, és ő gondol is valamit, és maguk megírják, majd aláírják. Én ezt nem úgy mondok magának. Láta, mit játszottak velem legutóbb? Csak mondja! (Nem hagy rá időt.) És mit játszottak előtte?... Én nem írhatok magamnak darabot. Nem azt mondok, hogy nem tudnék, de nem vagyok író. Nevetséges... (Dühös.) Becsületszavamra. Nincs színdarab. Csak kínlás!”

Szükségét éreztem, hogy ez most elmondjam, kedves Gyula bátyám, nemcsak azért, mert akad néhány ötlet, amit Maga kikerekített, továbbfűzött, amit inspirált a hangja, a mosolya, egy-egy gesztusa – bár nem lett belőle színdarab, nem is lehetett –, hanem azért is, mert az én képzeletemben ez a regényem szervesen kapcsolódik az ön egyéniségéhez.

Körülbelül száz vagy kétszáz képet szőttünk egy mai fiatalemberről az „Ezeregyéjszaka” mesebeli köntösének persziflázásában, mind a legjobbak voltak, sok szereplő volt, csodálatos, mesebeli jelmezek. A horribilis költségvetés akadályát mellőzve, Budapest színházainak lehetőségén légvonalban túltettük magunkat. A valóságban ezért csak könyv lehetett a történetből.

De hiszen nem is volt gyakorlati lényege e hajnali sétáknak, hiszen csak az ön halála révén lettek megírásra kivételesen érdemesek. Talán megérdemelnének helyettem egy Dosztojevszkijt, aki összekapcsolná a „Fehér éjszakák”-at ama örök éjszakával, amely elfedte önt tőlünk hirtelen és örökre.

Oda került, ahol a szellemek és tündérek jelmezei, az óperenciás, mesebeli díszletek minden töke nélkül, mint szürke valóság, rendelkezésére állanak, és a tragikomikus figurát, aki meseországban éli a valóságot, végre eljátszhatta. Ne haragudjon, ha ez a szereplése nem illeszkedett stílszerűen a sikerei közé: senki nem nevetett.

Kívánom Önnek, Gyula bátyám, hogy nyugodjon békében. De mikor megy ez a kívánságom teljesülésbe?

Budapest, 1941. december 17.

Rejtő Jenő

Előszó a bevezetéshez

Régi meggyőződésem, hogy az emberek a lehető leghülyebben választják meg a példaszókat. Úgy illik, hogy bizonyítsam a tételt néhány helytelen példaszóval, míg végül elérkezem ahhoz, amelyikre szükségem van. Régi írói fogás. Az író a rossz egyenes út helyett a jó görbét választja. Így jutottam el ahhoz a példaszóhoz, amely egyben a rossz példaszók koronázatlan királya. Nem is koronázatlan.

Kifejezetten koronázott.

Ugyanis a példaszó így hangzik: *Fillérből lesz a korona*. Kérem, fogadjuk el allegorikus értelemben mint fizetési eszközt a koronát, amely ma már legbizonytalanabb tudomásom szerint csak Svédországban maradt meg érvényes cserekereskedelmi eszköznek. Végeredményben itt nem a korona a fontos, és nem a fillér, hanem az állítás, amely az embereket csalárd módon takarékosagra buzdítja, és el akarja hitetni velük, hogy 100 fillérből 1 korona lesz, 1000 fillérből 10 korona, 100 000 fillérből 1000 korona és így tovább.

Hát, igen tisztelt matematikusok, filozófusok és bölcsek, vidéki nagynik. Van szerencsém ezennel tisztelettel bejelenteni, hogy ez nem igaz. Akinek egy korona századrésze képezi minden vagyonát, annak soha életében nem lesz egy koronája. Ne mondják, hogy fősvény vagyok, tegyük fel, hogy valakinek 50 fillérje van. Abból sem lesz korona. 50 fillérből az lesz, hogy az ember mindjárt kiad 20 fillért valami elengedhetetlenül fontos villamos- vagy telefon- vagy egyéb távolsági kapcsolat létesítésére az irányban, hogy működését folytassa. Ha az illető feleség, akkor telefonál a férjének. Ha az illető gyári munkás, akkor hazautazik villamoson.

Fillérből sohasem lesz korona. Fillérből sóhajtozás lesz, gond, őrlődés, beosztás, fejtörés. Az az igen tisztelt közmondás- vagy példaszó-konstruktőr, aki annak idején először mondotta el, hogy fillérből lesz a korona, az a látszólagos igazságok könnyű sikereit kedvelő szélhámosok fajtájához tartozott.

Miután ezt megbeszéltük, megállapítjuk, hogy miből lesz a korona.

Koronából. Egyszer olvastam, hogy egy igen gazdag ember a sofőrnek kevés borraalót adott, és ezt mint dicső dolgot terjesztették róla. Ez csak akkor volna dicső dolog, ha takarékossgal szerezte volna a vagyonát. A vagyonát azonban spekulációval szerezte.

„Halló Stallings! Ajánljon még nyolcvanezret, és negyvenezzerrel fedezze, és kilencvenkétezret ígérjen az ügynöknek!”

Ilyeneket mondott a pasas a telefonba, amikor hihetetlen vagyonát megszerezte. Ma pedig a sofőrnek egy koronát ad, és 50 fillért visszakér. És nyájasan mosolyog, míg az a hóban kigombolja a bundáját. Hogy bizonyítsa, mennyire tiszteli a garast is, holott vagyona van. Így lett gazdag. Ez az úr nem fősvény. Szó sincs róla! Ez az úr csak képmutató, ez az úr szeretné elhitetni embertársaival, hogy a pénz megbecsülése, összerakása mint helyes életelv odáig vezette őt, hogy ma a világhírű Blümen & Watson Művek vezérigazgatója.

Tehát szó sincs róla, hogy fillérből lesz a korona. A korona kétféle módon lesz.

Egyik se a fillér. Legelső módja, előfeltétele, ősténye, bázisa: a szerencse.

No most értünk a második számú példaszóhoz, az ész második számú közellenségéhez, hogy *mindenki a saját szerencséjének a kovácsa*.

Ez az újabb antik szélhámos, aki a polgárosodás barokk kőkorszakában merészelte kiejteni a száján ezt az ostobaságot, voltaképpen ikertestvére a *fillérből lesz a korona* című igazság feltalálójának.

Mindenki szorgalmasan kovácsolja saját szerencsését. Ez tény. De a semmit kovácsolja. Csak igen kevés embernek van szerencséje. És csak igen kevés embernek lesz. Az, hogy valaki a szerencsését kovácsolja, és ennek ellenére szerencséje is lesz, majdnem lehetetlen, mert a szerencse lényege az, hogy őt nem lehet kovácsolni. Ő a fából vaskarika, ő a nem várt, nem művelhető és nem kontemplálható. Ő a Szerencse. De nem fabrikálható, nem számítható. Jön és van, vagy megy és nincs. De kikér magának mindenféle kovácsolást. Azokat fumigálja elsősorban, akik szeretnék őt akarataik igájába betörni. Hogy egzakt tudományos kifejezéssel éljek, mindenki a feje tetejére állhat, ha nincs szerencséje, de akkor is, ha van. Ő ezzel édeskeveset törődik. Ehhez nem jön, amarra ráakaszodik, mint valami vizsla.

A regényben különlegesen nagy szerepet játszik a szerencse.

A szerencse jön. Egy fiatalembert inzultál, leghirtelenebb horogütésével. Az illető elkábul. Nem tudja, hogy inzultus érte. Azt hiszi, ez a szerencse, amint mosolyog.

A szerencse akkor mosolyog, ha simogat. Ha üt, akkor dühös, mint egy öreg, morózus vadházastárs. Ilyenkor később átalakul balszerencsévé.

A fiatalember, e regény hőse, sok tanulsággal, egy nagy átalakulással gazdagabban, több hatalmas csalódással szegényebben megváltozik a szerencse karmai között.

Így igaz a közmondás: Mindenkit a saját szerencséje kovácsol!

És most a bevezetés:

A regény színhelye egy kabaréíró fantáziája. A fantázia tárgya, játéka, anyaga: maga a kabaré. Amikor a fantázia és az élet találkoznak, különösen eltorzul a valóság arca. Karikatúra születik a házasságukból.

Előrebocsátom: nem kulcsregényt írtam. Gondosan kerültem, hogy létező kabarét írjak meg. A kabaré hangja, humora, magánélete az, amihez a valóság illúzióját akartam adni regényemben.

Szeretném elkerülni az olvasó esetleges tévedését a személyeket illetően, ezért a leghatározottabban kijelentem, hogy a regény alakjait nem a valóságból mintáztam. Ha valaki olvasás közben mégis azt hiszi, hogy egyik vagy másik regényalakban élő személyre ismer, úgy meg kell mondjam: ez csak tévedés lehet, mert legfeljebb azt tartom lehetségesnek, hogy az általam kitalált regényalakra merészel hasonlítani valaki, amiért természetesen a felelősséget nem vállalhatom.